

Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö

Muistio 2.6.2020

Talouspoliittinen ministerivaliokunta 12.6.2020

Yhdistetyn SoteDigi Oy:n rooli, omistajastrategia, pääoma ja ohjaus

Tausta

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 17.12.2019 valtion omistamien erityistehtävayhtiöiden SoteDigi Oy:n ja Vimana Oy:n yhdistämistä uudeksi valtakunnalliseksi yhtiöksi 1.2.2020 lukien. Yhdistäminen toteutettiin liiketoimintakaupalla, jolla SoteDigi Oy hankki Vimana Oy:n koko liiketoiminnan. Liiketoimintakaupan yhteydessä SoteDigi Oy:n aputoiminimiksi rekisteröitiin Vimana Oy ja DigiFinland Oy. SoteDigi Oy:n yhtiöjärjestystä muutettiin siten, että yhdistetyn yhtiön toimiala muodostui SoteDigi Oy:n ja Vimana Oy:n toimialoista.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti uuden yhtiön erityistehtävänä on osana julkisen sektorin kokonaisuutta kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja muiden toimialojen tuottavuutta ja vaikuttavuutta parantavia kansallisia digitaalisia ratkaisuja. Lisäksi erityistehtävänä on tukea viranomaisten kansallisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen hyödyntämistä sekä edistää julkisen hallinnon ICT:n integraatiota ja yhteentoimivuutta. Yhtiö edistää myös tiedolla johtamista sekä asiakaslähtöisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen toteutusta ja tulevaisuuden digitalisaation mahdollistamista.

Liiketoimintojen yhdistymisen jälkeen valtioneuvoston yleisistunto oikeutti 13.2.2020 valtiovarainministeriön valtion puolesta hyväksymään jäljelle jääneen yhtiön – Maakuntien ICT-palvelukeskus Oy:n (aikaisemmin Vimana Oy) - asettamisen selvitystilaan. Yhtiöllä ei ole enää varsinaista liiketoimintaa ja se voidaan teknisesti purkaa tarpeettomana selvitysmenettelyn kautta. Selvitystilaan asettamisesta päätettiin yhtiökokouksessa 27.2.2020. Selvitystilän päättämisestä ja yhtiön purkamisesta on tarkoitus päättää yhtiökokouksessa loppukesästä 2020.

Yhtiön toiminta ja talous 2020

Yhtiön hankkeita ja palveluita vuonna 2020 ovat mm. sosiaali- ja terveydenhuollon asukkaan digitaalisten palvelujen kehittäminen (Omaolo, 116117), tietojohtaminen ja tiedonhallinta, integraatiot ja yhteentoimivuus, Suomi.fi -palveluiden käyttöönoton tuki, pelastustoimen tietojärjestelmät sekä digitalisaation asiantuntijapalvelut.

Yhtiön tuottama Omaolo -palvelu on tällä hetkellä käytössä 16 kunnan, sairaanhoitopiirin ja kuntayhtymän alueella, joiden väestöpohja on n. 3,3 miljoonaa. Palvelua kehitetään tiiviissä yhteistyössä kuntatoimijoiden kanssa jatkuvasti eteenpäin. Maaliskuussa palvelussa julkaistiin kansallinen koronavirustaudin oirearvio, jota on käytetty yli 400 000 kertaa. Palvelun tuottama tieto toimitetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle, joka vastaa sen julkaisemisesta sekä käyttää tietoa muiden tietolähteiden ohella korona-tilannetiedon arviointiin ja ennustamiseen. Vuoden 2020 aikana Omaolo -palve-

lussa julkaistaan kokonaisvaltaisemman hyvinvoinnin arvioinnin sekä pitkäaikaissairauksien seurantaan liittyviä uusia sisältöjä. Niiden merkityksen ennakoidaan entisestään korostuvan koronatilanteesta johtuvan kiireettömän hoidon tilapäisestä alas ajamisesta. Omaolo -palvelun kautta asukas ohjataan aina tarkoituksenmukaisen hoidon piiriin. Asukas ja ammattilainen voivat myös kommunikoida palvelun kautta. Omaolo tukee siten mahdollisimman pitkälle digitalisoitua asiointia, joka on entisestään korostunut korona-epidemian myötä. Yhtiö on valmistautunut palvelun käyttöönottojen tukemiseen uusilla alueilla syksyn aikana. Lisäksi yhtiö on valmistautunut levittämään palvelun rajatusti koronavirustaudin oirearvion ja ammattilaisen käyttöliittymän osalta tarvittaessa kaikkiin sairaanhoitopiireihin nopealla aikataululla. Lisäksi tulee huomioida, että Omaolo -palvelu on lääkinällinen laite.

Päivystysapu 116117 toimii tällä hetkellä puhelinalueella, joka auttaa asukkaita kiireellisissä tilanteissa. Palvelu on käytössä 14 sairaanhoitopiirin alueella, joiden piiriin kuuluu lähes 4 miljoonaa suomalaista. Koronavirustaudin myötä puhelujen määrät sairaanhoitopiireissä ovat kasvaneet merkittävästi, tilanne on kuitenkin tasaantumassa. Viikkotasolla puhelujen määrä palvelussa on n. 25 000 tällä hetkellä. Vuoden 2020 aikana yhtiö tukee käyttöönottoja uusissa sairaanhoitopiireissä sekä käynnistää Päivystysavun digitaalisten palvelujen toteutuksen. Lisäksi palvelun edelleen kehittäminen ja kansallinen yhdenmukaistaminen mm. hoitoon ohjauksen, häiriötiedottamisen, Hätäkeskuslaitos-yhteistyön sekä erityisryhmien palvelujen osalta kuuluu vuoden 2020 tavoitteisiin.

Integraatio ja yhteentoimivuus -kokonaisuudessa on kartoitettu vanhojen sähköisten potilastietojen arkistointia, tehty esiselvitystä Apotin sähköisen asiointipalvelun (Maisa) liittämistä Omaolo -palveluun sekä kartoitettu kuntien tarpeita Omaolo -palvelun kehittämiseen ja liittämiseen muihin sähköisiin asiointiratkaisuihin.

Suomi.fi -palveluiden käyttöönoton tuki -toiminnossa kartoitustyötä on tehty 2019-2020 kaikkien sairaanhoitopiirien kanssa ja nykytilanne on tiedossa. Lähitulevaisuuden tavoitteena on toteuttaa uutta keskitettyä käyttöönottoa. Tekeminen perustuu ICT-muutosohjelmaan, johon Digi- ja väestötietovirasto on tehnyt hankesuunnitelman.

Sisäministeriön pelastustoimen hankkeista Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä -hankekokonaisuus on osa pelastustoimen ICT-tavoitetilaa ja tietohallintostrategiaa, mikä on linjattu toteutettavaksi ensimmäisenä kansallisena kokonaisuutena. Tavoitteena on saada pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontatoiminnan käyttöön uusi tietojärjestelmä, joka mahdollistaa asiakkaille sähköisen asiointin ja helpottaa pelastustoimen henkilöstön työtä toimivan asianhallinnan, sähköisen arkistoinnin ja mobiilikäytön kautta. Toinen kokonaisuus on pelastustoimen tietojohdaminen -projekti, jonka visiona on muodostaa pelastustoimelle selkeä, integroitu tietojohdamisen toimintamalli ja välineet, jotka tukevat samanaikaisesti sekä järjestäjän että tuottajien toimintoja ja tuottaa laadullisesti korkeatasoista tietoa kansallisesti. Lisäksi tavoitteena on toteuttaa pelastustoimelle yhteinen sähköisen asiointin alustaratkaisu. Tietojärjestelmähankkeessa laaditaan vuoden 2020 aikana vaatimusmäärittely kaikkien osaprojektien osalta sekä valmistaudutaan hankintojen käynnistämiseen.

Tietojohdamisen ja digitalisaation edistämisen hankkeen palvelualueella yhtiö toimii osana sosiaali- ja terveysministeriön Toivo-ohjelmaa tukien Virta-hankkeeseen kuuluvaa sote-tietojohdatuskokonaisuutta. Lisäksi yhtiö toteuttaa sisäministeriön pelastusosastolle em. kokonaisvaltaista tietojohdamisen ja tiedonhallinnan projektia, johon kytkeytyy myös tietojohdamisen alustaratkaisu. Lisäksi alustaratkaisulla tuetaan myös valtiovarainministeriön AuroraAI -ohjelmaa sekä tulevaisuudessa laajemmin eri valtionhallinnon ja julkisen sektorin toimijoita.

Yhdistetyssä yhtiössä työskentelee 48 ammattilaista (tilanne 4/2020) monialaisen julkisen hallinnon digitaalisten ratkaisujen kehittämistyössä.

Yhdistetylle yhtiölle asetettiin yhdistämisen yhteydessä hyväksyttäväksi pääoman käytköksi vuonna 2020 enintään 13 M€. Laajempien investointien mahdollisen edistämisen edellytykseksi asetettiin, että yhtiö toimittaa ohjaaville ministeriöille kustannushyötyanalyysiin perustuvat kannattavuusarviot ja investointiriskien hallintasuunnitelman.

SoteDigi Oy on esittänyt vain suhteellisen vähäistä liikevaihtoa vuodelle 2020, jolloin liiketoiminnan kulut rahoitetaan valtaosin pääomasta. SoteDigi Oy:n budjetti vuodelle 2020 on rakennettu voimakkaasti kasvavan tuotekehityksen, henkilöstön ja pääoman käytön varaan.

SoteDigi Oy:n ennuste koko tilikauden 2020 tulokselle tuotekehityksen kanssa on -12,0 miljoonaa euroa myynnin olleessa noin 1,2 M€ (tilanne 4/2020). Luvuissa ei ole vielä huomioitu koronatilanteen, valtionavustushankkeen tai tietojohdamisen kuluja tai erillisiä rahoitusta. Pääomaa oli huhtikuun 2020 lopussa noin 78,7 miljoonaa euroa.

Yhtiön visio 2023

Yhtiössä käynnissä olevassa strategiatyössä on hahmoteltu yhtiön palveluvisioksi 2023, että SoteDigi Oy on monialainen erityistehtäväyhtiö ja kansallinen toimija, joka kehittää ja ylläpitää yhdessä sovittuja digitaalisia palveluita yhdenmukaisina koko maan kattavasti.

Yhtiö on perustettu julkisen hallinnon kustannusten kasvun hillitsemiseksi ajatuksella, että yhtiön tuottamat kansalliset yhteiset digitaaliset ratkaisut voidaan ottaa käyttöön kaikilla alueilla.

Yhtiön keskeinen päämäärä on tuottaa palveluja yhdessä muiden toimijoiden kanssa niin, että lopputuloksena syntyy yhteentoimiva kansallinen kokonaisuus. Tavoitteena ovat joustavat, käyttötärpeeseen sovitut palvelut, joiden kehittämisen prioriteetit tulevat asiakkailta.

Palveluvisio toteutetaan verkoston kautta yhteistyöllä. SoteDigin digitaaliset palvelut ovat kansallisia ratkaisuja, jotka voidaan ottaa käyttöön hankintalain mahdollisuuksien mukaisesti kaikkialla Suomessa. SoteDigi rakentaa digitaalisia palveluja yhteistyössä oman verkostonsa kanssa. Tavoite on, että päällekkäisiä ratkaisuja ei tehdä, vaan kunkin verkoston toimijan kanssa tehtävät on linjattu ja integraatiosta huolehdittu.

Asian valmistelu

Valtiovarainministeriön työryhmässä on jatkettu yhdistetyn yhtiön tehtävien, toiminnan tavoitteiden ja periaatteiden valmistelua. Lisäksi valtiovarainministeriössä on käynnistetty yhtiötä koskeva sääntelytarpeen arviointi. Yhtiössä on kehitetty liiketoimintamallia ja uudelle yhtiölle on valmisteltu omistajastrategiaa. Liiketoimintamallin riskejä ja yhtiön roolia on arvioitu erityistehtävän näkökulmasta.

Yksimieliset ehdotukset on valmisteltu valtiovarainministeriön 10.10.2019 asettamassa työryhmässä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtioneuvoston kanslia, Suomen Kuntaliitto sekä SoteDigi Oy ja Vimana Oy.

Valtiovarainministeriön työryhmä järjesti alueellisille toimijoille kuulemistilaisuudet 4.2.2020 ja 5.2.2020, joissa oli mahdollisuus esittää näkemyksiä yhdistetyn yhtiön tehtävistä, niihin liittyvistä tarpeista ja odotuksista sekä työnjaosta ja yhteistyöstä asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Tilaisuuksiin kutsuttiin edustajat yliopistosairaaloista, maakunnallisista kuntayhtymistä ja muista sairaanhoitopiireistä, erikokoisista kaupungeista ja kunnista, pelastuslaitoksista sekä alueellisista inhouse-yhtiöistä.

Sairaanhoitopiirit painottivat nykytoimijoiden roolia sote-ICT-palvelujen kehittämisessä ja tuotannossa. Niiden mielestä uudella yhtiöllä voisi olla merkittävä rooli valtakunnallisen sote-ICT-arkkitehtuurin ja yhteentoimivuuden sekä kansallisten digipalvelujen kehittämisen, rahoituksen ja yhteistyön alueilla.

Kaupungit ja alueelliset inhouse-yhtiöt katsoivat, että uutta yhdistynyttä yhtiötä tarvitaan, mutta sen roolin pitäisi olla ohjaava eikä järjestelmän toimittaja. Kansallisella tasolla tulisi tapahtua yhteisten kehitystarpeiden tunnistaminen, koordinointi ja rahoitus hyödyntäen alueiden omaa osaamista ja selkeää työnjakoa alueiden kanssa.

Pelastustoimi korosti kaikkien toimialojen tasapuolista huomioimista - ml. yhtiön nimi - sekä toimialojen ja hallinnon ICT:n yhteentoimivuutta. Kansallisen näkökulman tulisi olla etusijalla.

Yhtiön vaihtoehtoiset liiketoimintamallit sekä niiden mahdollisuudet

SoteDigi Oy:ssä on valmisteltu liiketoimintamallia ja ansaintalogiikkaa kevästä 2019 lähtien. Yhdistymisen jälkeen yhtiössä on jatkettu yhteisen liiketoimintamallin kehittämistä keväällä 2020.

SoteDigi Oy kehitti aluksi liiketoimintamallia palvelutuotannon mahdollistamiseksi alueille tytäryhtiömallin pohjalta. Alueellisilta toimijoilta kysyttiin myös näkemyksiä yhtiön valmistelemasta tytäryhtiömallista kuulemistilaisuuksissa 4.2.2020 ja 5.2.2020.

Monet alueellisista toimijoista suhtautuivat tytäryhtiömalliin varauksellisesti ja sen toimivuuteen osin kriittisesti. Kuulemisissa tuotiin esiin muun muassa, että yhtiön toiminta ei saisi tuottaa kunnille lisäkustannuksia, vaan sen pitäisi olla keino edistää digitalisatiota ja vähentää päällekkäistä toimintaa.

Yhtiössä on jatkettu yhtiörakenteen ja asiakasstrategian kehittämistyötä aluetoimijoilta saadun palautteen jälkeen. Yhtiö on päätenyt ehdottamaan emoyhtiön suoran omistuksen mallia, jossa SoteDigin omistus pohjaa laajennetaan merkittävästi sidosyksikköjärjestelyn mahdollistamiseksi. Valtiolle jäisi omistusosuus ja sovittu osuus myytäisiin sairaanhoitopiireille ja kunnille, jotka käyttävät SoteDigin palveluja. Osakassopimuksilla varmistettaisiin, että sairaanhoitopiirien ja kuntien omistusosuudet siirtyvät automaattisesti maakunnille. Yhtiö näkee myös alueelliset inhouse-yhtiöt mahdollisina omistajina.

Sidosyksikköjärjestelyn oikeudelliset reunaehdot ja mahdollisuudet edellyttävät kuitenkin vielä tarkempia selvityksiä. Yhtiössä on käynnissä hankinta- ja kilpailuoikeudellinen selvitys, jossa arvioidaan yhtiön mahdollisuuksia tarjota palveluitaan kilpailuttamatta hankintalain tarkoittamana sidosyksikkönä sekä valtiolle, kunnille, kuntayhtymille ja kuntasektorin sidosyksiköille kuin tuleville maakunnillekin. Selvityksessä on esillä myös vaihtoehtoja sidosyksikkömallille sekä järjestelyssä huomioon otettavia valtiontuki- ja kilpailuneutraliteettikysymyksiä.

Liiketoiminnan ansaintalogiikan osalta yhtiö ehdottaa tulomalliksi vuosille 2021-2022 valtion pääomistusta tai erillisrahoitusta sekä vuodesta 2023 eteenpäin laskutusta pääasiassa alueellisilta asiakkailta. Mikäli sidosyksikköjärjestelyä koskevan selvityksen pohjalta osoittautuu, että sidosyksikköasema suhteessa alueellisiin toimijoihin ei synny ennen maakuntien perustamista, laskutusta koskevaa tavoitetta arvioidaan uudelleen.

Yhtiön liiketoimintamallin ja ansaintalogiikan riskien arviointi

KPMG on arvioinut valtiovarainministeriön toimeksiannosta yhtiön liiketoimintamallin ja ansaintalogiikan riskejä.

Arvioinnin johtopäätöksenä on, että SoteDigi Oy:n yleinen tarve nykyisessä erityistehäväkentässä, erityisesti julkisen hallinnon yhteentoimivuuden kehittämisessä on laajasti tunnustettu. Toimintaympäristö on kuitenkin haastava ja sirpaleinen mm. koska vastaavia palveluita tuottavia alueellisia toimijoita on useita, ja osin päällekkäisiä ratkaisuja kehitetään, minkä nykyiset toimijat tunnistavat ongelmana. Yhtiön rooli ja positiointi toimikentässään on tämän vuoksi osin jäsentymätön tai epävarma niin yhtiölle kuin sen sidosryhmillekin. Yhtiön tulevaisuuden kannalta tilanne tulisi ratkaista pikaisesti.

Suunniteltu liiketoimintamalli perustuu juridisesti in-house-mallille, jossa yhtiö tuottaisi palveluita ainoastaan yhtiöön määräysvaltaa käyttäville omistaja-asiakkaille. Vastavasti palveluiden käyttö edellyttäisi omistusta yhtiössä. Vaihtoehtoisia omistusmalleja on arvioitu (mm. välillinen omistus), mutta niihin liittyy periaatteellisia juridisia epävarmuustekijöitä.

SoteDigin valmistelemaa liiketoimintamallia tulee työstää edelleen. Tämä johtuu siitä, että tavoitelluilla asiakkailla ei toistaiseksi ole ollut erityistä intressiä asiakkuudesta SoteDigin kanssa, koska asiakkailla ei haastattelujen mukaan ole ollut selvyyttä yhtiön palvelulupauksesta ja toiminnan tavoitteista lukuun ottamatta sinänsä hyväksi koettuja Omaolo- ja 116117- palvelua. Myös liiketoimintamallin perusteena olevan in-house-

aseman järjestämiseksi tulisi löytää mielekäs ratkaisu. Muutoin nämä seikat voivat johdattaa siihen, että SoteDigi ei pysty luomaan merkittävää tulovirtaa tavoitellusta asiakaskunnastaan.

SoteDigin rahoitus voidaan kehitysvaiheessa ratkaista valtion hankerahoitusmallilla, koska (tavoitellut) asiakkaat eivät haastattelujen ja muun tausta-aineiston nojalla taloudellisesti voi tai strategisesti halua rahoittaa SoteDigin kehitystyötä.

Siitä riippumatta, mikä valittu juridinen toimintakehikko on, tulonmuodostus kriittisiksi koetuista kansallisista ratkaisuista on hyvin vaikea luotettavasti hahmottaa tällä hetkellä, mikä ei kuitenkaan saisi estää tai hidastaa investointeja näihin hankkeisiin. Käytännössä valtion tulisi ensi sijassa kantaa investointiriski, koska alueellisilla toimijoilla ei ole taloudellisia eikä strategisia edellytyksiä aloittaa tällaisia projekteja.

Yhtiön liiketoimintamalleissa korostuu alueellisten toimijoiden (kunnat, kuntayhtymät, alueelliset in-house yhtiöt) rooli ja asiakkuudet. Toimittaessa in-house-ympäristössä jo pelkästään alueellisen omistusrakenteeseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä ja yhtiön toiminnan kannalta kriittisiä aikataulutekijöitä.

Varteenotettaviksi vaihtoehtoisiksi ovat nousemassa erityisesti lyhyellä aikavälillä valtion hankerahoitusmalli, jossa valtion rahoituksella ohjattaisiin yhtiön palvelutuotantoa ennen maakuntien perustamista. Yhtenä vaihtoehtona voidaan arvioida myös virastomallia tai palveluiden siirtämistä olemassa oleville toimijoille, joskin haastatteluissa yhtiömuotoista toimijaa pidettiin ketteränä ja hyvänä vaihtoehtona.

Erityistehtävä

Työryhmän yksimielisen ehdotuksen mukaan yhdistetyn yhtiön erityistehtävän peruslähtökohtia ei ole tarpeen muuttaa. Nykyinen monialainen erityistehtävä kuvaa hyvin yhtiön roolin julkisen hallinnon digitalisaation kehittämisessä asiakkaiden tukena ja mahdollistaa palvelujen kehittämisen ja hyödyntämisen yli toimialojen.

Erityistehtävä säilytetään pienin tarkennuksin siten, että yhtiön erityistehtävänä on osana julkisen sektorin kokonaisuutta kehittää ja tukea sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja muiden toimialojen tuottavuutta ja vaikuttavuutta parantavia kansallisia digitaalisia palveluja ja niiden käyttöönottoa sekä viranomaisten kansallisten sähköisen asioinnin palvelujen hyödyntämistä. Lisäksi yhtiö edistää julkisen hallinnon ICT:n integraatiota ja yhteentoimivuutta, tiedolla johtamista sekä asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita palveluja ja tulevaisuuden digitalisaatiota.

Yhtiön rooli erityistehtävän näkökulmasta

Yhtiön toiminnan vahvuutena ja lisäarvona voidaan katsoa olevan toimiminen julkisen hallinnon rajapinnoilla – valtion, tulevien maakuntien ja kuntien – sekä eri toimialojen rajapinnoilla.

Toiminnan periaatteisiin kuuluu, että yhtiö kehittää kansallisia digitaalisia palveluja perustuen asiakkaiden tarpeisiin, hyödyntää olemassa olevia ratkaisuja ja osaamista, luo

kumppanuuksia ja lisäarvoa koko julkiselle hallinnolle sekä mahdollistaa puitteet tehokkaille ja terveille markkinoille.

Pitemmän ajan visiona on, että yhtiö kokoaa yhteen alueellista kehittämistä ja levittää alueiden kanssa sovittuja ratkaisumalleja laajasti koko maahan. Yhtiö toimisi julkisen hallinnon digitalisaation kehittämis- ja osaamiskeskuksena, jolla on merkittävä rooli koko julkisen hallinnon digitaalisten palvelujen kehittäjänä ja tukijana sekä tietojen yhteentoimivuuden ja hyödyntämisen edistäjänä.

Tavoitteena on, että pitkällä aikavälillä yhtiö olisi alueellisten toimijoiden ja valtion yhteisesti omistama. Yhtiön pääasiallisena tehtävänä olisi alueilla tapahtuvan kehittämistoiminnan koordinaatio ja tukeminen digitalisaation edistämiseksi. Yhtiön yhteistyökumppaneita ovat mm. valtioneuvosto ja sen ministeriöt, valtion viranomaiset (mm. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, Kela, Digi- ja väestötietovirasto), alueelliset toimijat (sairaanhoitopiirit, kuntayhtymät, kunnat ml. pelastuslaitokset ja tulevat maakunnat), alueelliset inhouse-yhtiöt sekä yksityiset ICT-palvelutoimittajat.

Toiminnan fokus

On selvää, että yhtiöllä ei ole resursseja kehittää ja tukea samanaikaisesti kaikkien toimialojen digitaalisia palveluja ja niiden käyttöönottoa, vaan yhtiön toimintaa suunnataan omistajan tahtotilan, yhtiön strategian ja liiketoiminnan sekä asiakastarpeiden ja käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti. Valtion ollessa pääosin rahoittajana lähivuosina ennen maakuntien perustamista määräytyy toiminnan fokus muun muassa hallitusohjelman perusteella.

Käynnissä olevien sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kansallisten digitaalisten palvelujen onnistunut läpivienti on kriittistä. Lisäksi yhtiöllä on tärkeä rooli hallitusohjelman mukaisen digitalisaation kehittämisen toimeenpanossa.

Yhtiön tehtävien painopisteenä lähivuosina 2020-2023 on sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kansallisten digitaalisten palvelujen kehittäminen, kaikkien toimialojen yhteisen tietojohdamisen kehittäminen sekä julkisen hallinnon digitalisaation edistämisen tuki.

Jatkettavien ja uusien ohjelmien ja hankkeiden tavoitteet täsmentyvät asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Substanssiministeriöt huolehtivat alueiden tarpeiden huomioimisesta toimialan sisältökysymyksissä yhteistyössä yhtiön kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön ja valtiovarainministeriön (JulkICT) toimialoilla tunnistettuja yhtiön hankkeita ja palveluja vuosina 2020-2023 ovat:

- Omaolo ja päivitysapu 116117 –asiointipalvelujen edelleen kehittäminen
- Tietoon perustuvan johtamisen edistäminen
- Alueellisen kehittämisen koordinaatio
- Sote-tiedon yhteen toimivuuden ja standardoinnin edistäminen
- Pelastustoimen tietojärjestelmän kehittämishanke
- Sote-pela-uudistuksen valmistelun tukeminen
- Kuntien digitaalisen turvallisuuden alueen tehtävät
- AuroraAI digitaalisten palvelujen kehittäminen

Hankkeet ja palvelut tarkentuvat sovittavan ohjelmärahoituksen ja asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Yhtiön toiminnan fokus vuodesta 2023 eteenpäin tarkentuu erityisesti alueellisten asiakkaiden tarpeiden mukaan. Toiminnan aihioita voi löytyä esimerkiksi seuraavilta alueilta:

- Olemassa olevien sote-palveluiden kehittäminen ja uusien kansallisesti yhteisten palvelutarpeiden tunnistaminen ja toimeenpano
- Koko julkisen hallinnon tukeminen kansallisten digitaalisten palvelujen ja tietojohdamisen kehittämisessä
- Kumppaniperusteinen kehitystyö alueiden toimijoiden kanssa ja siihen perustuvat asiantuntijapalvelut
- Tietojärjestelmä- ja tietoarkkitehtuurin harmonisoinnin sekä yhteentoimivuus- ja standardointityön tukeminen ja asiantuntijapalvelut
- Kansallisten yhteisten palveluiden kehitys, jalkautus ja toimenpiteiden koordinoinnin tukeminen

Yhtiön nimi

Yhtiön nimen on hyvä kuvata neutraalisti yhtiön toimintaa, joka palvelee useita toimialoja. Nykyinen nimi on yhdistymisen jälkeen aiheuttanut hämmennystä, koska se antaa ymmärtää, että yhtiö toimii vain sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla.

Yhtiön nimeksi on tarkoitus ottaa käyttöön DigiFinland Oy, joka on rekisteröity yhtiön aputoiminimeksi, tai jokin muu sopiva ja neutraali nimi.

Omistajastrategia (Yhtiön toimintaa ohjaavat linjaukset)

Valtio-omistaja asettaa yhtiön toiminnalle seuraavia tavoitteita:

- Yhtiöstä rakennetaan valtakunnallinen, julkisen hallinnon yhteinen toimija ja aktiivinen kansallisen ja alueellisen yhteistyön edistäjä.
- Yhtiö kehittää kansallisesti asetettuja yhteentoimivuuden tavoitteita edistäviä asiakaslähtöisiä palveluja investointiriskit minimoiden.
- Yhtiö huolehtii yhteisen strategian ja liiketoimintamallin suunnitelmallisesta kehitystyöstä ja seurannasta. Liiketoimintamallin jatkotyössä selvitetään konkreettisesti alueellisten asiakkaiden kysyntä ja tarpeet yhtiön palveluihin sekä huomioidaan ne kehittämisessä.
- Yhtiön toiminnassa ja sen johtamisessa huomioidaan tasapainoisesti yhdistettyjen toimintojen tehtävät, asiakkaat ja henkilöstö.
- Yhtiö valmistelee pidemmän aikavälin strategian ja liiketoimintasuunnitelman, joka osoittaa toiminnan kannattavuuden.
- Yhtiö huolehtii asianmukaisen compliancen järjestämisestä.

Valtio-omistaja asettaa yhtiön taloudelle seuraavia tavoitteita:

- Lyhyen aikavälin tavoitteet 2020-2022
 - o Yhtiön tuottamat palvelut ja hankkeet sekä niiden rahoitus sovitaan 2020 aikana ministeriöiden ja muiden valtion viranomaisten kanssa

- Yhtiön liiketoiminnalla pyritään kattamaan kustannukset 1.1.2021 lukien valtion ohjelmarahoituksella
- Yhtiö rakentaa toimivan liiketoimintamallin alueellisten toimijoiden (sairaanhoitopiirien ja isoimpien kaupunkien) kanssa 2021 loppuun mennessä
- Keskipitkän aikavälin tavoitteet 2023-
 - Yhtiön tuottamat palvelut ja hankkeet sovitaan ja rahoitetaan julkisen hallinnon inhouse-asiakkaiden kanssa, pääosin alueellisten toimijoiden kanssa
 - Valtion hankerahoitusta voidaan tarvittaessa osoittaa laajempaan kehittämistyöhön
 - Yhtiön liiketoiminta kattaa kustannukset 1.1.2023 lukien

Pääoma

Valtio pääomitti SoteDigi Oy:tä osakesiirron vuonna 2017 yhteensä 90 milj. eurolla. Pääomaa oli huhtikuun lopussa jäljellä SoteDigi Oy:ssä noin 78,7 miljoonaa euroa.

Suuren pääoman säilyminen yhtiössä estää tehokkaan ja toimivan ohjauksen ja aiheuttaa toimivaltaepäselvyyksiä. Erityistehtäväyhtiön toiminnan ja palvelujen ohjaus sekä rahoitus on perusteltua olla samoissa käsissä, jolloin raha ohjaa tekemistä. Substanssiministeriöillä on paras asiantuntemus yhtiön sisältöohjauksesta ja toiminnan tavoitteista sekä siitä, mitkä palvelut ja tehtävät asetetaan alkuvaiheessa prioriteeteiksi yhtiölle. Substanssiministeriöillä on myös vastuu alueiden tarpeiden huomioimisesta toimialan sisältökysymyksissä yhteistyössä yhtiön kanssa. Yhtiön pääomalla on myös vaikutusta yhtiön arvon määrittämiseen osakkeiden mahdollisessa luovutustilanteessa alueellisille toimijoille ennen maakuntien syntymistä.

Tehokkaan ja toimivan ohjauksen järjestämiseksi sekä toimivaltaepäselvyyksien välttämiseksi yhtiölle on tarkoituksenmukaista luoda normaali tulonmuodostus siten, että pääomasta suurin osa palautetaan valtion talousarvioon. Yhtiöön jätetään pääomaksi yhtiön toiminnasta vuodelle 2020 aiheutuvien kulujen kattamiseksi tarvittavan rahoituksen lisäksi vuosien 2021-2022 perusrahoitusta vastaava osuus.

Vuoden 2020 toteumaennusteen perusteella yhtiö tulee käyttämään pääomitettua rahoitusta vuonna 2020 noin 12,5 milj. euroa. Vuosille 2021-2022 yhtiö esittää, että pääomaa jätetään perusrahoitukseksi yhteensä 8,5 milj. euroa ja yhtiöllä olevasta pääomasta (78,0 M€) palautetaan valtion talousarvioon 2020 yhteensä 57,0 M€.

Laskelma

SoteDigi Oy	Vuosi	Vuosi	Vuosi	Vuosi
	2020	2021	2022	2023
Tulot yhteensä	1 148 400	16 057 038	16 175 750	16 052 274
ADP yhteensä	0	11 738 809	10 697 663	10 429 326
Omaolo	0	8 941 653	8 136 834	8 051 386
'116117	0	1 443 974	1 205 382	1 020 568
OmaoloMobiili	0	874 023	866 196	859 681

Tietojohtaminen	322 400	1 092 718	1 211 464	1 202 351	
Integraatiot	0	1 329 389	2 239 742	2 222 894	
Asiantuntijapalvelut	575 000	805 000	855 000	885 000	
Arkkitehtuuri ja ICT	186 000	611 938	746 000	880 000	
Tukitoiminnot	65 000	479 183	425 881	432 704	
Menot yhteensä	13 232 324	16 057 038	16 175 750	16 052 274	
ADP yhteensä	7 652 000	9 254 720	8 669 720	8 504 720	
Omaolo	6 737 000	7 102 800	6 662 800	6 642 800	
'116117	354 080	1 147 020	987 020	842 020	
OmaoloMobiili	277 300	694 280	709 280	709 280	
Tietojohtaminen	649 880	858 760	953 622	971 147	
Integraatiot	256 180	1 045 940	1 722 253	1 722 253	
Asiantuntijapalvelut	635 940	712 280	655 280	655 280	
Muut tukitoiminnot	1 673 840	1 667 780	1 667 780	1 667 780	
Hallinto	2 364 484	2 517 558	2 507 094	2 531 094	
Tulot-Menot	-12 083 924	0	0	0	
Pääoman tarve	12 500 000	4 500 000	4 000 000	0	21 000 000
Pääomaa 31.5.2020					78 000 000
Palautetaan 2020					57 000 000

Palautettu pääoma kohdennetaan valtion talousarviossa uudelleen käytettäväksi yhtiöltä hankittaviin palveluihin. Pääomasta suurin osa 50 miljoonaa euroa on perusteltua osoittaa sosiaali- ja terveysministeriön käytettäväksi ja loppuosa 7 miljoonaa euroa sisäministeriön käytettäväksi. Ministeriöt osoittavat yhtiölle pitkäjänteisen ohjelmarahoituksen sovittujen palveluiden ja hankkeiden kehittämiseksi sekä valvovat toiminnan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Valtio pääomitti Vimana Oy:tä osakesiirron ja talousarviorahoituksella vuosina 2017-2019 noin 26 milj. eurolla. Vimana Oy:n käyttämättä ollut pääoma - noin 16 miljoonaa euroa - jäi liiketoimintojen yhdistymisen jälkeen Maakuntien ICT-palvelukeskus Oy:öön, joka on asetettu selvitystilaan. Yhtiön selvitystilan päättyessä yhtiön nettovarallisuus palautetaan valtio-omistajalle. Myös tämä erä kohdennetaan valtion talousarviossa uudelleen käytettäväksi yhtiöltä hankittaviin palveluihin ja osoitetaan valtiovarainministeriölle käytettäväksi julkisen hallinnon ICT-palveluihin, sisältäen myös palvelut tulevien maakuntien johtamisen, hallinnon ja yhteisten ICT-palvelujen kehittämisen tueksi.

Ohjaus

KPMG-arviossa on nostettu esiin huoli siitä, että valtion eri hallinnonaloilla on esiintynyt osittain eriäviä näkemyksiä yhtiön tehtävästä ja roolista, mikä on vaikeuttanut yhtiön

liiketoimintamallin selkeyttämistä. Valtion tahtotila tulee kirkastaa, jotta SoteDigin uskottavuus tavoitellussa asiakaskunnassa ja muissa sidosryhmissä on mahdollista saavuttaa. Yhdistymisryhmän työn edistymisen myötä hallinnonalojen näkemykset ovat lähentyneet.

Yhtiön ohjauksessa on perusteltua noudattaa valtion omistajalinjausten mukaista ohjausmallia, jossa roolit ja toimivalta ovat selkeitä. Omistajaohjaajan ja sisältöohjaajien on tärkeää keskittyä omiin tehtäviin ja osaamisalueisiinsa, jotta toimivalta ja ohjaus yhtiön suuntaan on selkeää ja samansuuntaista.

SoteDigi Oy:n omistajaohjauksenvastuu on edelleen perusteltua säilyttää valtiovarainministeriössä. Omistajaohjaaja vastaa erityisesti yhtiötä koskevan omistajastrategian valmistelusta ja taloudellisen toimintakyvyn edellytyksistä sekä valmistelee omistajan yhtiökokousten päätöksentekoon liittyvät asiat ja tarvittaessa kannat yhtiön strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin, ml. mahdollisiin omistus- ja yhtiöjärjestelyihin. Omistajaohjaaja vastaa myös omistajaohjauksen ja sisältöohjauksen säännöllisen yhteistyön organisoinnista. Osana omistajaohjausta varmistetaan substanssiministeriöiden ohjausmahdollisuudet yhtiön toiminnan tavoitteiden suuntaamista koskevissa kysymyksissä.

Substanssiministeriöt puolestaan vastaavat yhtiön toimintaympäristöön liittyvien asioiden valmistelusta toimialallaan, toimialaansa koskevan lainsäädännön valmistelusta ja yleisestä ohjauksesta sekä toimialaansa koskevan erityistehtävän sisällöllisistä kysymyksistä ja rahoituksesta. Substanssiministeriöt vastaavat alueiden tarpeiden huomiomisesta toimialan sisältökysymyksissä yhteistyössä yhtiön kanssa.

Sisältöohjauksenvastuuta on erityisesti sosiaali- ja terveysministeriöllä, sisäministeriöllä ja valtiovarainministeriön julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniisellä osastolla (JulkICT). Sisältöohjauksen koordinaatiosta ja tiedonkulusta sovitaan substanssiministeriöiden kesken.

Substanssiministeriöiden asiantuntemus yhtiön omistajaohjauksessa huomioidaan perustettavassa omistajaohjauksen yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmän tavoitteena on tukea omistajaohjauksen ja usean toimialan sisältöohjauksen yhteistyötä, huolehtia substanssiministeriöiden asiantuntemuksen huomiomisesta omistajaohjauksessa sekä varmistaa omistajaohjauksen ja sisältöohjauksen periaatteiden toteutuminen käytännössä. Yhteistyöryhmään kuuluvat valtiovarainministeriön omistajaohjauksen edustajien lisäksi kunkin toimialan sisältökysymyksistä vastaavien ministeriöiden sekä valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston edustajat.

Omistajaohjauksen yhteistyöryhmä kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa omistajaohjauksen vuosikellon mukaisesti. Käsiteltäviä asioita ovat mm. yhtiön omistajastrategian ja erityistehtävän määrittely ja merkitys omistajaohjauksen kannalta, erityistehtävän mahdolliset muutokset ja niiden merkitys omistajaohjauksen kannalta, yhtiön toimintaympäristön, liiketoiminnan ja taloustilanteen arviointi, erityistehtävän hoitamisen kustannustehokkuus, yhtiön hallituksen kokoonpano ja uudistamistarpeet sekä muut omistajaohjauksen strategiset kysymykset.